

СІТАШ

УДК 336.02

Тетяна Дмитрівна
sittanya@mail.ru

ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПРАГМАТИКА

THE FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE: REALITIES AND PRAGMATICS

к.е.н., доцент, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

У статті розглянуто фінансову систему як найважливіший регулятор розвитку національної економіки. Висвітлено сучасний стан фінансової системи держави, виокремлено проблемні аспекти її розвитку. Досліджено, що кінцевою метою державної політики має бути забезпечення стабільності фінансової системи, яка можлива за умови встановлення макроекономічної та фінансової стабільності. Запропоновано напрями зміцнення вітчизняної фінансової системи.

В статье рассмотрены финансовую систему как важнейший регулятор развития национальной экономики. Отражено современное состояние финансовой системы государства, выделены проблемные аспекты ее развития. Исследовано, что конечной целью государственной политики должно быть обеспечение стабильности финансовой системы, которая возможна при условии установки макроэкономической и финансовой стабильности. Предложены направления укрепления отечественной финансовой системы.

The article describes the financial system as a critical regulator of the development of the national economy. Reflects the current state of financial system of the state, highlighted problematic aspects of its development. The ultimate goal of public policy should be to ensure the stability of the financial system, which is possible with the installation of the macroeconomic and financial stability. Suggested directions for strengthening the domestic financial system.

Ключові слова: фінансова система, державна політика, фінансова стабільність

Ключевые слова: финансовая система, государственная политика, финансовая стабильность

Keywords: financial system, public policy, financial stability

ВСТУП

Фінансова система виникла з появою держави і нерозривно пов'язана з її функціонуванням. Саме за допомогою фінансової системи кожна країна накопичує і використовує фінансові ресурси на виконання своїх функцій. Тому очевидно, що від оптимально функціонуючої фінансової системи держави залежить фінансове забезпечення різних сфер суспільного життя. Стосовно проблематики фінансової системи, то можна говорити у вітчизняній економічній науці про відсутність чітких трактувань, визначення складу та підходів до її розбудови. Крім того, недостатньо уваги приділяється виявленню взаємозв'язків та взаємозалежностей у функціонуванні її складових, що у свою чергу, ускладнює управління фінансовою системою у цілому. Відсутність системності проведення реформ, нечітка визначеність з їх спрямуванням, а також сегментарний характер заходів у сфері фінансової політики обумовлює необхідність забезпечення структурно-інтегрованих перетворень у фінансовій системі України.

Дослідженню різних аспектів фінансової системи та її окремим складовим присвячені праці науковців: Й. Бескида, О. Василика, А. Даниленка, В. Дем'яни-

шина, О. Кириленко, В. Кравченка, І. Луніної, І. Лютого, В. Опаріна, К. Павлюк, О. Романенко, В. Федосова, С. Юрія та інших. Важливе значення ефективності щодо функціонування фінансової системи займають роботи західних вчених Д. Бьюкенен, А. Вагнер, К. Віксель, Дж. М. Кейнс, Е. Ліндаль, А. Маршалл, Р. Масгрейв, А. Пігу, Л. Штейн. Але враховуючи наукову та практичну цінність опублікованих праць ряд питань залишаються дискусійними, що й обумовило вибір теми дослідження.

МЕТА РОБОТИ

Метою роботи є висвітлення сучасного стану фінансової системи України, виокремлення проблемних аспектів та окреслення напрямів її зміцнення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У роботі методологічну основу визначають положення діалектичного методу пізнання економічних явищ і процесів у безперервному їх взаємозв'язку та взаємозалежності. Використано методи емпіричних досліджень, зокрема, спостереження та порівняння.

РЕЗУЛЬТАТИ

Вивчення фінансової системи України в умовах зростання ролі держави з управління фінансами та дослідження взаємозв'язку між різними елементами цієї системи набувають особливого значення, оскільки від оптимального функціонування фінансової системи країни залежить забезпечення фінансовими ресурсами різних сфер суспільного життя. При дослідженні поняття фінансової системи, перш за все, необхідно визначити, що буде являти собою таке утворення, яке в принципі можна назвати системою. Термін "система" грецького походження й означає ціле, в рамках якого гармонійно та взаємопов'язано розташовані окремі частини цього цілого [1, с. 200].

У вітчизняній літературі також зустрічається багато різних та різноманітних визначень поняття "система". І необхідно констатувати той факт, що поняття фінансової системи має безліч значень, які залежать від поглядів учених та їх досліджень, що свідчить про методологічний пропуск, що негативно позначається на категоріальному апараті науки [2].

На нашу думку, ґрунтовним є визначення, що фінансова система – це сукупність окремих, але взаємопов'язаних між собою сфер фінансових відносин, котрі мають особливості в мобілізації й використанні фінансових ресурсів, відповідний апарат управління та правове забезпечення. Тут зауважимо, що високоорганізована структура фінансової системи забезпечує ефективність залучення і трансформації фінансових ресурсів, розподіл ризику, збір інформації про об'єкти інвестування, фінансову стабільність, визначення каналів передачі грошово-кредитної політики.

Фінансову систему держави можна розглядати у кількох аспектах: з однієї сторони як сукупність фінансових інститутів, кожний з яких сприяє утворенню і використанню відповідних централізованих та децентралізованих фондів коштів для здійснення фінансової діяльності держави, тобто діяльності з приводу мобілізації, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів коштів для виконання завдань і функцій держави та органів місцевого самоврядування.

З іншого боку (в організаційному аспекті), фінансову систему можна розглядати як сукупність органів державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють у межах своєї компетенції керівництво фінансовою діяльністю держави та підприємств, установ, організацій, що беруть у ній участь.

Якщо характеризувати фінансову систему з позицій економіки, то вона буде значно ширшою і включатиме державні фінанси (бюджет держави, фонди цільового призначення, державний кредит, фінанси державних підприємств), фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси (валютний ринок, фінанси міжнародних організацій, фінансові інституції) та фінансовий ринок (кредитний ринок, ринок грошей, ринок капіталів, а також ринок цінних паперів (фондовий ринок)) тощо.

З метою всебічного аналізу в даному дослідженні фінансова система країни розглядається з усіх трьох

боків – в інтеграційному поєднанні вище згадуваних аспектів, а також із оцінкою її підсистем, зокрема банківської та парабанківської. Так як, історично склалося, що існуюча в Україні модель функціонування фінансової системи є банкоцентричною, тобто домінуючою серед інших секторів фінансової системи, і нестабільні явища в економіці передусім відображаються на ній.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку для фінансової системи України властиві розриви у розвитку окремих її сегментів, що призвело до поглиблення дисбалансів та фінансової дестабілізації. Так, за оцінками МВФ в Україні зниження реального ВВП у 2014 році становило близько 7,5% [2]. Всебічними та резонансними викликами, що постали перед Україною у 2015 році, насамперед стало повільне впровадження структурних реформ, розбалансування державного бюджету, зниження економічної активності, погіршення торговельного балансу, вплив депозитів та суттєве скорочення обсягів кредитування тощо.

Безперечно для вирішення або послаблення гостроти зазначених вище проблем, вважаємо, що доцільно зосередити увагу на розвитку сучасної й конкурентоспроможної інфраструктури національних фінансових інституцій. Реформи в Україні мають здійснюватись за усіма напрямками в кожній із підсистем фінансової системи.

Першочерговими напрямками розвитку фінансової системи в Україні є:

- створення групи потужних банків;
- зменшення податкового тиску;
- упорядкування фінансових потоків;
- здійснення структурно-інституційних перетворень банківської системи, ефективної реорганізації підприємств.

За нинішніх умов господарювання під час забезпечення соціально економічного розвитку адміністративно-територіальних утворень особлива увага приділяється своєчасності та повноті мобілізації фінансових ресурсів і напрямкам витрачання їх у різних ланках фінансової сфери. Управління охоплює весь процес формування та використання фінансових ресурсів стосовно доцільності та обґрунтованості здійснення фінансових операцій на місцевому рівні. Відтак виникає необхідність у створенні ефективного механізму управління, що забезпечить соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних утворень завдяки належному формуванню та ефективному використанню фінансових ресурсів суб'єктами господарювання.

Разом з тим, слід зазначити, що фінансово-економічна криза в країні має специфіку, вона була викликана переважно внутрішніми макро-економічними протиріччями, а глибина її проникнення посилилась високим рівнем залежності національної економіки від зовнішньоекономічного середовища. Нині в Україні необхідна комплексна антикризова програма та стратегія подальшого економічного зростання. В антикризових заходах необхідно приділити увагу макроекономічній стабільності та стійкості державних фінансів. Важливою умовою економічного зростання є забезпечення стійкості бюджетної системи до

несприятливого зовнішнього впливу та ефективна координація бюджетної та грошово-кредитної політики.

ВИСНОВКИ

Отже, можна констатувати, що фінансова система України являє собою сукупність фінансових органів та інституцій, які управляють грошовими потоками, тобто порівняно відособлених підсистем, компонентів, елементів, які відображають специфічні форми й методи фінансових відносин. Найважливішими напрямками розвитку вітчизняної фінансової системи є: зміцнення фінансів суб'єктів господарювання з метою посилення мотивації до ефективної роботи, інвестиційної діяльності; налагодження фінансового механізму діяльності бюджетних установ, пошук нових джерел фінансових ресурсів в умовах дефіциту бюджетних коштів; реформа бюджетної системи; економне витрачання бюджетних коштів та посилення контролю за їх цільовим використанням; реформа системи оподаткування в напрямку послаблення податкового

тиску; раціональне використання коштів, залучених з допомогою державного кредиту, зміцнення довіри до державних цінних паперів.

Список використаних джерел

1. Виноградня В.М. Особливості функціонування фінансових систем в країнах з ринковою економікою / В.М. Виноградня // Екон. вісн. ун-ту. – 2013. – Вип. 20/1. – С. 199–205.
2. Коваленко В.В. Реформування та стратегічний розвиток фінансової системи України / В.В. Коваленко // ScienceRise. – 2015. – № 2(3). – С. 43–46.
3. Макаренко В.О. Побудова моделі фінансової системи України на основі системного підходу / В.О. Макаренко // Фінанси України. – 2014. – № 5. – С. 31–38.
4. Фінансова система національної економіки: проблеми розвитку та управління змінами [Текст]: у 3 т. / за ред. Т.І. Єфименко. – К.: ДННУ «Акад. фін. упр.», 2012. – 892 с.